

Czerwiec 2004
Numer 6 (74)

W tym numerze:

Chronologia dziejów	1
Świebodzickie zegary	1
Okruchy historii	1
Wycinki ze starych gazet	1
Kronika - Mokrzeszów	3
Browar Świebodzice	5
Wykaz zabytków	6

Chronologia dziejów

2004

30 maja odbyły się wybory burmistrza miasta. Blisko 5,5 tys. głosów zdobył dotychczasowy Burmistrz Miasta Jan Wysoczański, podczas gdy drugi kandydat - Anna Zalewska otrzymała 1,9 tys. głosów.

WYCINKI
ZE STARYCH GAZET

CYRYLA RATAJSKIEGO

Rok 1992

Koniec mariażu. „Rafio” tylko w Świebodzicach.
(Gazeta Robotnicza z dnia 8 stycznia)

Po kilkunastu latach stało się to, co było do przewidzenia. Sklecony swego czasu na siłę wielki kombinat przemysłu odzieżowego w Wałbrzychu – „rafio” musiał się rozpaść. Z początkiem bieżącego roku wydzielił się z niego i usamodzielniał zakład w Świebodzicach. Odzyskał też, z zastrzeżeniem wyłączności, swoją poprzednią nazwę, którą formował cały kombinat. Rozpoczyna więc działalność Zakład Przemysłu Odzieżowego „Rafio” w Świebodzicach.

Molochy produkcyjne przechodzą już do historii. I dobrze. Małe nie tyle jest piękne, co umożliwia większą operatywność, szybsze reagowanie na potrzeby rynku i rzucanie do sprzedaży krótkich serii. Jednym słowem pozwala być bliżej klienta. Zakład w Świebodzicach poza stworzonymi obecnie możliwościami ma ku temu odpowiednie warunki. Są to właściwa powierzchnia produkcyjna i dobry park maszynowy. Na miejscu znajdują się magazyny i zaplecze techniczne. Załoga wraz z uczniami szkoły przyzakładowej liczy blisko 790 osób.

Ten zakład zapewnia 40% produkcji byłego wałbrzyskiego „Rafio”. Były to okrycia męskie – kurtki i płaszcze. Obecnie planuje się wzbogacenie asortymentu o okrycia młodzieżowe i damskie. Wielkość produkcji pozostanie na razie bez większych zmian, ale później zadba się o różne nowe rynki zbytu. Naturalnie gros okryć wyeksportuje się za granicę. Będzie się szyć okrycia na eksport z tkanin własnych i powierzonych przez zagranicznych kontrahentów. Kierunki – to Francja, RFN, Holandia, Stany Zjed-

Świebodzickie zegary

Rocznik – nakręcany raz na 400 dni. Potocznie nazywano go rocznikiem, zaokrąglając tę ilość dni do roku. Wysokość 30cm, średnica podstawy 18cm. Zegar jest sygnowany zarówno na tarczy jak i na werku.

Okruchy historii

Liczba mieszkańców w roku 1875:

w Świebodzicach – 7.821

w Cierniach – 1.985

w Pełcznicy – 3.160

Liczba mieszkańców w roku 1880:

w Świebodzicach – 8.348

w Cierniach – 2.086

w Pełcznicy – 3.374

Liczba mieszkańców w roku 1939:

w Świebodzicach – 9.306

w Cierniach – 2.008

w Pełcznicy – 3.822

w Mokrzeszowie – 1.225

noczone, Arabia Saudyjska. Zaniedbany został rynek krajowy. Zdaniem dyrektora Henryka Kaczmaraka istnieją spore możliwości zbytu okryć poza Dolnym Śląskiem, którego handel został rzeczywiście w niewystarczającym stopniu nasycony. Poza tym zakład przez lata wyspecjalizował się w szyciu uniformów dla wojska, służb celnych, kolejarzy i in. Nie chce naturalnie z takich zamówień rezygnować. Oby tylko było ich więcej niż ostatnio.

„Rafio” w Świebodzicach już na początku swojej samodzielnej działalności wybiega w przyszłość. Chce nie tylko szyc okrycia i je eksportować, ale też zamierza nawiązywać z zagranicznymi kontrahentami różne kontakty, ściśle na co dzień z nimi współpracować. Stworzyłyby to do utworzenia z czasem, i to w niezbyt odległej perspektywie, spółki typu joint-venture.

Świebodzickie „Rafio” może szyc znacznie więcej niż do tej pory. Pozwala na to posiadana już teraz baza materiałowa: powierzchnia produkcyjna i maszyny. Trzeba byłoby nieco zwiększyć zatrudnienie. A to, niestety, teraz nie byłoby wcale łatwe. Czynnione już w tym zakresie próby nie dały pozytywnych wyników. Mimo szalejącego, również w Świebodzicach, bezrobocia, ludzie wolą zasiłki od stałej pracy.

Epidemia żółtaczki. (*Słowo Polskie z datą 1-2 lutego*)

Obserwowana od paru tygodni w Świebodzicach zwiększona liczba zachorowań na wirusowe zapalenie wątroby, w ostatnich kilku dniach znacznie wzrosła. Według danych na wczoraj aktualnie hospitalizowanych jest 60 osób. Najwięcej chorych, bo około 50 przebywa na oddziale zakaźnym szpitala w Świdnicy, pozostali leczeni są w szpitalu w Pieszycach.

W związku z zaistniałą sytuacją władze miasta zamknęły 14 placówek handlowych, rozlewnię wód mineralnych oraz targowisko miejskie. Prowadzone są intensywne badania w celu ustalenia źródła choroby. Wszystko wskazuje na to, że jest ono w osiedlu Pełcznica (najwięcej zachorowań w tym rejonie). Podjęto też działania prowadzące do zastąpienia dotychczasowych źródeł zaopatrzenia w wodę mieszkańców Pełcznicy, na wypadek konieczności zamknięcia tych ujęć.

Śmierć w browarze. (*Trybuna Wałbrzyska z datą 31 marca – 2 kwietnia*)

Poruszenie mieszkańców Świebodzic wywołał tragiczny wypadek w browarze Wrocławskich Zakładów Piwowarskich. 19 bm. pracujący od pięciu lat w tamtejszym browarze 41 letni Stefan W. na stanowisku fermentatora zszedł do kadzi o pojemności 2 tys. litrów w celu suszenia zalegających na dnie drożdży piwnych. Osoba ubezpieczająca go była w tym czasie w innym miejscu fermentowni. Wewnątrz kadzi Stefan W. uległ zatruciu wydzielającym się z drożdży dwutlenkiem węgla.

Na widok leżącego w kadzi kolegi, pospieszyli mu z natychmiastową pomocą dwaj inni pracownicy – Jerzy W. i Marek G. Niestety, ludzki impuls solidarności kosztował pierwszego utratę życia, a drugiego zatrucie gazem. Stefan W. po trzech dniach pobytu w szpitalu mimo wysiłków lekarzy zmarł. Tak więc nie przestrzeganie przepisów bhp kosztowało życie dwóch ludzi.

Dział fermentowni świebodzickiego browaru nie został zamknięty, co świadczyłoby, że przy utrzymaniu przepisów bhp nie doszłoby do tej tragedii.

Dyrekcja WZP udzieliła rodzinom ofiar niezbędnej pomocy.

Miedziane tablice w Świebodzicach. (*Gazeta Robotnicza z dnia 4 marca*)

Od ubiegłego roku odnawia się elewacje budynków w centrum Świebodzic. Nowe tynki otrzymały też zabytkowy miejski ratusz i część bardziej zaniedbanych domów w Rynku. Zrobiło się tu od razu jaśniej i ładniej. Zadbano też o nową oryginalną numerację. Na ścianach przy bramach pojawiły się lśniące w słońcu miedziane tablice z tłoczonymi numerami. Zastąpiły one poprzednie ze zwykłej blachy pokrytej emalią.

Mikulicz. (*Trybuna Wałbrzyska z datą 17-19 listopada*)

Na świebodzickim cmentarzu pod samym murem cmentarnym znajduje się płyta z napisem: MIKULICZ. Żadnej innej informacji nie ma. Grób J. Mikulicza znanego polskiego lekarza urodzonego w 1850 r. i zmarłego w 1905 r. odkryli w 1956 r. uczniowie miejscowego gimnazjum im. Marii Konopnickiej. Grono tych uczniów pod kierunkiem prof. Augustyna Radzika zaopiekowało się opuszczoną mogiłą. Nasz czytelnik p. Andrzej Kroze ze Świebodzic zwrócił nam uwagę, że lapidarność napisu na płycie wynikała z ostatniej woli zmarłego, którą należało uszanować. Tymczasem obok płyty z napisem Mikulicz urządzono drugi grób, gdzie spoczywają, jak wynika z napisu, nie tylko szczątki znakomitego chirurga, lecz także jego żony Marietty – Mikulicz – Radeckiej, urodzonej w 1853 r. i zmarłej w 1937 r. Niezorientowany przechodzień może wysnuć mylne wnioski, że ten drugi Mikulicz to ktoś z rodziny, a tym czasem chodzi o jedną i tą samą osobę. Św. pamięci dra Mikulicza cechowała skromność i pokora, czemu dał wyraz w swej ostatniej woli życząc sobie taki a nie inny napis.

Czy wiesz, że ...

Na dzień 31 grudnia 2003 liczba mieszkańców wynosi 23.667 osób.

Kronika

Mokrzyszów

Dawne nazwy miejscowości: Gunzendorff - 1337 r., Czunczendorff in montibus, Kunzendorf (Nieder u. Ober).

Historia wsi:

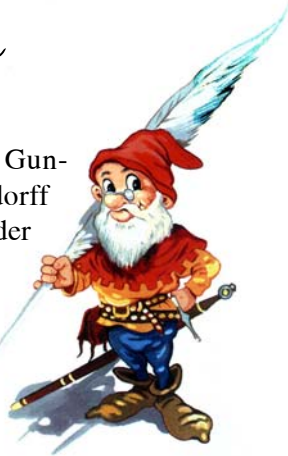
Kościół filialny p.w. Św. Jądwigi - Kapelle wzmiankowany był po raz pierwszy w 1268 roku jako filialny kościół w Pełznicy. Budowla obecna wzniesiona została w XIV wieku, restaurowana na przełomie XIX i XX wieku, remontowana w 1965 roku. Kościół jest murowany z kamienia, jednonawowy, z prostokątnym prezbiterium, od południa dostawiona została kwadratowa wieża, w wyższych kondygnacjach przechodząca w ośmiobok, kryta hełmem; budowla w całości kryta jest sklepieniem sieciowym (nawiązującym do sklepienia fary w Świdnicy - data w chorze 1517 r. podana w inwentarzu Lutscha może odnosić się do przesklepienia budowli). Fasada zachodnia zwieńczona późnogotyckim szczytem sterczynowym. We wnętrzu kościoła najcenniejszym zabytkiem jest drewniana polichromowa gotycka rzeźba Matki Boskiej z Dzieciątkiem z roku 1430. Znajduje się tam również pięć figuralnych nagrobków rycerskich z lat 1565-1663.

Wieś wzmiankowana była w 1346 roku jako dobro rycerskie. Mokrzyszów w swych obecnych granicach był wsią dwudzielną, związaną z dwoma ośrodkami dóbr w Dolnym i Górnym Mokrzyszowie.

Historia dóbr w Dolnym Mokrzyszowie:

W 1487 roku wieś należała do Hansa von Monau, który w 1488 roku cedował Mokrzyszów wraz z innymi dobrami na kuzynów Hansa i Wenzla, synów Wenzla von Monau. W 1499 roku majątek należał do Johanna von Monau. w 1504 roku właścicielem był Heinze von Reder, w 1518 roku Hans von Reder. Od 1548 roku wieś stanowiła własność rodu von Gellhorn. W tym roku wymieniany jest Leonhard von Gellhorn aun Psiederwitz, w latach 1568-1576 jego syn Hans von Gellhorn, w 1619 roku Joachim von Gellhorn, w 1621 roku bracia Leonhard i George von Gellhorn, w 1656 roku Heinrich von Gellhorn.

16 maja 1761 roku, podczas wojny siedmioletniej, król pruski Fryderyk II urządził w pałacu swoją kwatery, w której przebywał w drugiej połowie maja. Ówczesny właściciel margrabia Carl zamieszkał w domu szkoły katolickiej. Przekazywana jest informacja, jakoby 1 czerwca Fryderyk II miał trzymać do chrztu dziecko ówczesnego właściciela majątku oraz w tym samym dniu przyjąć w siedzibie ambasadora tureckiego.

W 1785 roku właścicielem Mokrzyszowa był Hans Ernst von Gellhorn. Po śmierci ostatniego z rodu Fryderyka Wilhelma, właściciela Górnego Mokrzyszowa, w 1834 roku siedziba w Dolnym Mokrzyszowie przeszła na własność rodu von Reder. Od 1856 roku Mokrzyszów Dolny posiadał Constans Reichs baron von Jacobi Klöst, wkrótce po ślubie z panią Websky z domu Kramsta. W 1876 właścicielem jest Constantin Josef Victor von Jacobi Klöst; ok. 1880 r. majątek przeszedł w posiadanie Zakonu Kawalerów Maltańskich, którego pełnomocnikiem został hr. von Praschma von Falkenberg. Wówczas przez zakon został wzniesiony budynek szpitala wraz z kaplicą, który miał służyć jako dom opieki. Po 1909 roku zakon opuścił siedzibę.

Historia dóbr w Górnym Mokrzyszowie nie jest dokładnie znana. Wiadomo, że w połowie XVIII wieku istniała okazała siedziba przedstawiona na rycinie Wernhera z 1748 roku z widoczną w oddali panoramą Świdnicy.

W 1870 roku majątek należał do Hugona Baucke, w 1873 roku do Hansa Heinricha XI księcia von Pless z Pszczyny, dzierżawcą był nadal Hugo Baucke. od 1891 części Górna i Średnia Mokrzyszowa stanowiły wspólne dobro i w 1898 roku wchodziły w skład posiadłości Książa.

W 1912 roku Mokrzyszów Dolny, Górny i Średni był własnością Jana Henryka XV von Hochberg z Książa. Majątek znalazł się wraz z innymi dobrami w Christinenhof w Szprotawie, wchodząc w skład Wolnego Państwa Stanowego Książ, które istniało do

początków 1939 roku.

W 1576 roku Mokrzeszów liczył 54 zagrody chłopskie. Dolny Mokrzeszów od 1743 roku przy kościele posiadał ewangelicką szkołę, dom parafialny. W 1785 roku część Dolna liczyła 21 kmieci, 4 zagrodników, 28 chałupników. W 1830 roku istniało we wsi wolne sołectwo, do dominium należała cegielnia, w 1845 roku we wsi było 6 warsztatów tkackich. Górny Mokrzeszów w 1785 roku liczył 21 kmieci, 6 zagrodników, 46 chałupników; w miejscowości istniała szkoła, młyn wodny i wiatrak, w 1830 roku dwa wiatraki i wapiennik, w 1845 roku 21 warsztatów tkackich.

Układ przestrzenny wsi:

W Mokrzeszowie zachowany jest historycznie ukształtowany układ urbanistyczny miejscowości z podziałem na część górną i dolną.

Kościół usytuowany jest w centrum zabudowań wsi, na wzniesieniu terenu, po północnej stronie drogi Wrocław - Świebodzice, w obszarze dawnego Dolnego Mokrzeszowa. Wokół kościoła założony został cmentarz - dawna część o owalnym obrysie, nowsza czynna na planie zbliżonym do trapezu. Starszą część cmentarza otacza rzędowe nasadzenie lipowe, krzyżujące się aleje lipowe wyznaczają podział na kwatery nowszej części cmentarza.

Po południowej stronie drogi Wrocław - Świebodzice rozciąga się rozległe założenie pałacowo-parkowe. Zespół stanowił niegdyś rezydencję właścicieli Dolnego Mokrzeszowa rodu von Gellhorn. Współczesny charakter i parametry drogi Świdnica-Wałbrzych spowodowały zakłócenie spójnego zespołu pałacu z założeniem kościelnym i wsią, zmieniając historyczne relacje funkcjonalne i przestrzenne. Zespół założony został na planie regularnym zbliżonym do prostokąta. Zachowany jest dawny, osiowy układ przestrzenny, nawiązujący do barokowych założeń pałacowych enire cour etjardin. Do pałacu od drogi wiedzie aleja kasztanowców. Rezydencja wzniesiona została po połowie XIX wieku na starszych, prawdopodobnie z przełomu XVII i XVIII wieku fundamentach, przebudowana w latach 60. XX wieku.

Obecny budynek wzniesiony został na planie prostokąta, z ryzalitem na osi fasady, dwukondygnacyjny z użytkowym poddaszem, kryty dachem płaskim. Sylwetka budowli z wystrojem elewacji utraconym w czasie XX wiekowej przebu-

dowy została uwieczniona na litografii z albumu Dunckera. Zabudowania gospodarcze i oficyny mieszkalne usytuowane są symetrycznie po wschodniej i zachodniej stronie dziedzińca. Na osi założenia usytuowana jest budowla pałacowa. Od południa do pałacu przylega założony na regularnym, prostokątnym kształcie park otoczony murem z centralną polaną, czytelnym do dziś regularnym układem ścieżek oraz cennymi nasadzeniami. Park mógł zostać założony w końcu wieku XVIII lub na początku XIX w. Na litografii z albumu Dunckera widoczny jest również znajdujący się na terenie parku budynek oranżerii.

Szpital zakonu kawalerów maltańskich prowincji śląskiej mieścił się w budynku wzniesionym w latach 1860-1880 roku na rzucie wydłużonego prostokąta, którego elewacje licowane dwukolorową cegłą, krytym dachem czterospadowym. Kaplica połączona od zachodu z głównym budynkiem została spalona. Założenie pozbawione jest obecnie użytkownika. Monumentalny budynek szpitala zakonu kawalerów maltańskich usytuowany jest na wysokiej skarpie przy skrzyżowaniu drogi Świdnica-Świebodzice, po jej południowej stronie, z drogą lokalną. Skarpa wzmocniona jest od wschodu i od południa murem oporowym. Teren przy szpitalny zajmuje parcelę wydzieloną z majątku. Budynek szpitala stanowi istotną dominantę krajobrazową i architektoniczną.

Zabudowa zagrodowa Dolnego Mokrzeszowa jest wyraźnie znaczniejsza od części Górnej, bogatsze są obejścia, okazalsza architektura, większe działki siedliskowe i zabudowa dawniej kmiecych zagród. W środkowej części wyodrębnione jest wydłużone nawis. Przy wjeździe do wsi od północy droga obsadzona została lipami. Również lipowe nasadzenie na południu tej części miejscowości (przy domu 33) posiada charakter skweru.

W południowej części miejscowości znajduje się zespół folwarczny właścicieli Górnego Mokrzeszowa. Pałac zamykał od południa czworoboczny dziedzińiec folwarczny. Budynek pałacu może mieć siedemnastowieczną metrykę, rozbudowany został w latach 60. XIX wieku. Pałac pierwotnie założony był na planie litery „L”, obecnie na planie prostokąta, kryty dachem płaskim, o bezstylowej architekturze. Zabudowa gospodarcza pochodzi z okresu przebudowy pałacu - na jednym z budynków obok inicjałów FWT znajduje się data 1864. Wjazd na dziedzińiec wiódł przez bramny budynek gospodarczy. Z dziedzińca zespołu rozciąga się widok na wieś, widoczna jest w oddali panorama Świdnicy. Za pałacem, od strony południowej przylegał niewielki park. Zabudowa Górnego Mokrzeszowa jest wyraźnie uboższa. W granicach administracyjnych Mokrzeszowa, na południe od zespołu dworu majątku Górnego znajduje się malowniczo położone tzw. Jezioro Daisy.

Założenie powstało dla żony Jana Henryka XV Hochberga, księcia pszczyńskiego właściciela Książa - Marii Teresy zwanej Daisy, księżnej Pszczyńskiej z domu Cornwallis-West z rodu de la Warr, urodzonej na zamku Ruthin w Walii.

Tabelaryczne zestawienie danych statystycznych:

Rok	Liczba ludności	W tym ewangelicy	Liczba domów	Areal gmina dobra wiejska		Przemysł, instytucje publiczne
1785	Dolny: 315 Górny: 371					szkoła, dom parafialny szkoła, młyn wodny, wiatrak
1830	Dolny: 461 Górny: 595	431 585	58 76			szkoła ewang., cegielnia szkoła ewang., młyn wodny, 2 wiatraki, wapniarnia
1845	Dolny: 570 Górny: 718	531 704	61 82			szkoła ewang., szkoła kat., cegielnia szkoła ewang., młyn wodny, 2 wiatraki, wapniarnia, potażarnia
1848	Dolny: 570 Górny: 718	531 704				
1865	Dolny: 703 Górny: 857					
1867	Dolny: 644 Górny: 801					
1876	Dolny: 248 Górny: 293					w dobrach: cegielnia
1885	1620					2 szkoły ewang., szpital, wiatrak, kamieniołom
1895	Dolny: 757 Górny: 720	590 649	65 88	250 298	528 563	
1900	Dolny: 784					
1905	Dolny: 739 Górny: 665	550 567	66 89	250 217	528 563	
1937	Dolny: 158 Górny: 131					
1939	1225				1638	

BROWAR ŚWIEBODZICE

Browar Świebodzice został założony w 1880 roku przez Roberta Seidla. Około 1900 roku jest to browar miejski i nosi nazwę „Stadt Brauerei Freiburg”. Od 29 lipca 1909 roku nosi nazwę „Vereingte Freiburger Brauereien (G.m.b.H.) zu Freiburg in Schl. a jego właścicielem jest Theodor Mark. Od roku 1922, kiedy browar ten zakupili Haselbachowie z Namysłowa, nosił on nazwę „Brauerei A. Haselbach, Abt Freiburg i/Schl.”. Zatrudniał 54 pracowników i produkował rocznie około 20 tys. hl piwa, za którego jakość odpowiedzialny był mistrz piwowarski Albert Martinek. Po wojnie browar został przejęty przez Armię Czerwoną. Roczna produkcja tego browaru zamykała się wtedy w granicach 30 – 50 hl. (piwo 12,5⁰ Blg) Było to tylko piwo beczkowe.

W 1952 roku browar został przejęty od Rosjan przez powstałe w tym czasie Przedsiębiorstwo Piwowarskie z siedzibą w Wałbrzychu. Po rozwiązaniu tej struktury w latach siedemdziesiątych browar przejęły Zakłady Piwowarskie we Wrocławiu. W tamtym okresie browar znany był z warzenia takich piw jak: „Świdnickie”, „Eksport – Specjal”, „Karkonoskie”. Lata osiemdziesiąte – to całkowita modernizacja zakładu. Przebudowano wtedy m.in. fermentownię, warzelnię, maszynownię. W parze z przebudową szła również modernizacja parku maszynowego. Wtedy to właśnie zainstalowano nowoczesną linię rozlew-

niczą produkcji czeskiej typu „Rotus”, która umożliwia rozlanie ok. 500 hl piwa na jednej zmianie. W kwietniu 1992 roku uruchomiono nowoczesny pasteryzator sterowany elektronicznie oraz zmodernizowano dachy (przełożenie) z zainstalowaniem klimatyzacji. W tym czasie browar warzy dwa gatunki piwa butelkowego: „Książ” – jasne pełne 12,5⁰ Blg i „Książ – Ekstra” – jasne pełne 11,3⁰ Blg. Wtedy też postanowiono wprowadzić na rynek również nowy gatunek piwa „Książ – Pils” o zawartości 10,4⁰ Blg, „Wszystko po to – jak mówił ówczesny dyrektor browaru Wiktor Szydłowski – aby ci, którzy zasmakowali już naszego wyrobu mogli również w okresie upałów napić się piwa lżejszego, jakim będzie „Książ – Pils”. Piwo bowiem dzisiaj wdarło się przebojem na rynek konsumencki, który domaga się coraz to nowych gatunków”.

W tym czasie wodę do warzenia piwa browar czerpał z własnych ujęć, słód z własnej słodowni, chmiel od okolicznych rolników, a drożdże z Browaru Piastowskiego.

Piwo ze Świebodzi znanie było w całej Polsce i utrzymywało się nawet na tak zamkniętym rynku, jakim jest Górny Śląsk. Również w 1992 r. browar w Świebodzi zaczął rozlewać do butelek piwo z browaru zakrzowskiego we Wrocławiu, które sprzedawane jako „Derby – Pils” również zyskało spore grono konsumentów.

Świebodziński browar zakończył swoją produkcję w 2003 roku, w marcu 2004 roku zostały wywiezione wszystkie urządzenia, które zmieściły się na pięciu rosyjskich TIR-ach (prawdopodobnie odkupił je Rosjanin), i tak zakończyła się bogata historia tego zakładu. Czyżby na zawsze?

Na marginesie należy wspomnieć, co stało się z przedwojennym właścicielem browaru. Otóż, Albrecht Haselbach, czując po przegranej bitwie stalingradzkiej, że cała wojna jest już przegrana, wysłał wszystkie swoje najcenniejsze rzeczy do Bawarii, gdzie miał kilku zaprzyjaźnionych producentów chmielu. Po zakończeniu wojny pojechał do owych rolników i odebrał swój majątek, który wykorzystał jako kapitał startowy w RFN. Koniec wojny nie oznaczał bynajmniej końca „Brauerei Haselbach”. Podczas gdy jego browary na terenie Śląska były przejmowane przez nowe Państwo Polskie, Albrecht Haselbach zaczynał warzyć piwo w swej nowej, bawarskiej ojczyźnie. Zakład o nazwie „Brauerei Haselbach” warzył piwo w Monachium, w dzielnicy Riem do 1968 roku. W ostatnich latach swego istnienia produkował piwo dla znanego na całym świecie koncernu „Löwenbräu München”. Potomkowie Haselbachów mieszkają w Monachium do dziś.

Browaru nie posiadają już od 1968 roku.

Dalsza część kroniki „Refy” w następnym numerze

Wykaz zabytków architektury i budownictwa miasta Świebodzice cz. 7
(Na podstawie: *Studium Historyczno-Urbanistyczne m. Świebodzice*)

obiekt	adres	wiek bud. / przebudowy
Dom mieszkalny (przez pewien czas żłobek)	ul. Parkowa 2	XIX/XX
Dom mieszkalny (willa) przez pewien czas Komisariat	ul. Parkowa 4	XIX/XX
Dom mieszkalny	ul. Polna 1	pocz. XX
Dom mieszkalny	ul. Polna 2	pocz. XX
Dom mieszkalny	ul. Polna 3	pocz. XX
Dom mieszkalny	ul. Polna 4	pocz. XX
Dom mieszkalny	ul. Puszkina 2	ok. poł. XIX
Dom mieszkalny	ul. Puszkina 4	ok. poł. XIX
Dom mieszkalny	ul. Puszkina 6	ok. poł. XIX
Dom mieszkalny	ul. Puszkina 8	ok. poł. XIX
Dom mieszkalny	ul. Młynarska 1	pocz. XX
Dom mieszkalny	ul. Młynarska 2	4 ćw. XIX
Dom mieszkalny	ul. Młynarska 3	ok. poł. XIX
Dom mieszkalny	ul. Młynarska 4	koniec XIX
Dom mieszkalny	ul. Młynarska 5	ok. połowy XIX, XX
Dom mieszkalny	ul. Młynarska 7	koniec XIX, XX
Dom mieszkalny	ul. Młynarska 8	XVII/XIX
Dom mieszkalny	ul. Młynarska 9	1 poł. XIX
Dom mieszkalny	ul. Młynarska 10	ok. połowy XIX
Dom mieszkalny	ul. Młynarska 11	poł. XIX
Dom mieszkalny	ul. Młynarska 12	koniec XIX
Dom mieszkalny	ul. Młynarska 13	1 poł. XIX
Dom mieszkalny	ul. Młynarska 14	3 ćw. XIX
Dom mieszkalny	ul. Młynarska 15	koniec XIX
Dom mieszkalny	ul. Młynarska 16	3 ćw. XIX
Zespół młyna miejskiego a) Młyn miejski b) Dom mieszkalny c) Spichlerz	ul. Młynarska 17 ul. Młynarska 17a ul. Młynarska 19	połowa XIX połowa XIX ok. połowy XIX
Dom mieszkalny	ul. Młynarska 18	koniec XIX
Dom mieszkalny	ul. Młynarska 20	koniec XIX
Dom mieszkalny	ul. Młynarska 22	koniec XIX
Dom mieszkalny	ul. Młynarska 24	koniec XIX
Dom mieszkalny	ul. Młynarska 29	koniec XIX
Dom mieszkalny	ul. Młynarska 29a	koniec XIX
Dom mieszkalny	ul. Rynek 2	XVI, po 1775, 2 poł. XIX
Dom mieszkalny	ul. Rynek 3	XVI, po 1775, 4 ćw. XIX
Dom mieszkalny	ul. Rynek 5	XVI, po 1775, k. XIX
Dom mieszkalny	ul. Rynek 6	k. XVIII, XIX
Dom mieszkalny	ul. Rynek 7	XVI, po 1775, p. XX
Dom mieszkalny	ul. Rynek 8	XVI, po 1775, XIX
Dom mieszkalny	ul. Rynek 9	XVI, po 1775, XIX
Dom mieszkalny	ul. Rynek 10	XVI, po 1775, k. XIX
Dom mieszkalny	ul. Rynek 11	XVI, po 1775, pocz. XIX
Dom mieszkalny	ul. Rynek 12	XVI, po 1775, k. XIX
Dom mieszkalny	ul. Rynek 13	XVI, po 1775, k. XIX
Dom mieszkalny	ul. Rynek 14	4 ćw. XIX
Dom mieszkalny	ul. Rynek 15	XVI, po 1775, p. XX
Dom mieszkalny	ul. Rynek 16	XVI, po 1775, p. XX

„Świebodzice - Dzieje Miasta” - Adam Rubnikowicz

Korekta: Robert Sysa. Stale współpracują: Bolesław Kwiatkowski, Edward Hałdaś, Daniel Wojtucki, Wojciech Orzel, Róża Stolarczyk, Maria Palichleb, Marek Mikołajczak.

Podziękowania dla wszystkich, którzy udostępnili swoje zbiory.

Kontakt e-mail: adamr@pnet.pl Tel. (kom) 0-602-380-483 **Przedruk możliwy po podaniu źródła**